

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

รายงานอพยพภาคอุตสาหกรรมในบริเวณชายแดน
ไทย-พม่า: กรณีศึกษาแรงงานสัญชาติพม่า
ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ผู้เขียน

นายภาสกร โกไสยกานนท์

ปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร.ลิลา ผาคโรตง-ชัยพานิช ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร.ศุทธิณี ดนตรี

กรรมการ

อาจารย์ ดร.สัจจिता กาญจนพันธุ์

กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษา “รายงานอพยพภาคอุตสาหกรรมในบริเวณชายแดนไทย-พม่า: กรณีศึกษา
แรงงานสัญชาติพม่าในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) ศึกษา
พัฒนาการของอุตสาหกรรมสิ่งทอในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 2) ศึกษาปัจจัยที่มี
อิทธิพลต่อที่ตั้งอุตสาหกรรมภูมิภาคชายแดนในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และ 3) ศึกษา
ลักษณะของแรงงานอพยพในภาคอุตสาหกรรมชายแดน การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล
ทุติยภูมิและปฐมภูมิ ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ โรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปและทอเสื้อ
ไหมพรม จำนวน 51 คน การเก็บแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับแรงงานอพยพสัญชาติ
พม่าจำนวน 100 คน รวมทั้งการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ผลการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมสิ่งทอพื้นที่ชายแดนแม่สอดเริ่มจากการเข้ามาตั้งโรงงาน
สิ่งทอในบริเวณเขตเทศบาลตำบลแม่สอดตั้งแต่ปีพ.ศ. 2538 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดกลาง
อย่างไรก็ตาม ในระหว่างปี พ.ศ. 2540-2542 มีโรงงานสิ่งทอย้ายฐานการผลิตเพิ่มมากขึ้นและมี
โรงงานสิ่งทอขนาดใหญ่เข้ามาตั้งเพิ่มขึ้น โดยกระจายตามเส้นทางของถนนสายหลักที่เชื่อมกับตัว
จังหวัดและอำเภอ เนื่องจากความต้องการพื้นที่ในการ ก่อตั้ง โรงงานที่มีขนาดใหญ่ขึ้นและความใกล้
กับแหล่งแรงงาน

ปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อทำเลที่ตั้งของอุตสาหกรรมชายแดนได้แก่ การมีแรงงานจำนวนมากและค่าจ้างแรงงานต่ำ ตามด้วยปัจจัยด้านความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่รองรับการผลิตของภาคอุตสาหกรรมชายแดนซึ่งภาครัฐให้การสนับสนุน รวมทั้งความสะดวกของเส้นทางคมนาคมในการขนส่งทั้งวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ เนื่องจากแหล่งวัตถุดิบและตลาดส่วนใหญ่อยู่ห่างจากแหล่งผลิตชายแดน

สำหรับลักษณะแรงงานอพยพในภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอชายแดน จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ดึงดูดให้แรงงานอพยพเหล่านี้เข้ามาทำงานในประเทศไทย นอกจากความต้องการทางด้านเศรษฐกิจแล้วยังมีปัญหาเรื่องของความไม่สงบและการเมืองภายในประเทศต้นทาง แรงงานอพยพส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี และมีจำนวนของแรงงานหญิงมากกว่าแรงงานชาย โดยแรงงานหญิงสามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพ มีทักษะ ความละเอียดมากกว่าและมีการรวมกลุ่มน้อยกว่าแรงงานชาย ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการควบคุมแรงงานทำให้ผู้ประกอบการนิยมจ้างแรงงานหญิง นอกจากนี้ลักษณะการผลิตของอุตสาหกรรมสิ่งทอที่เน้นการผลิตในปริมาณสูงในระยะเวลาที่จำกัดทำให้เกิดความต้องการแรงงานอพยพที่มีความอดทนและเต็มใจที่จะทำงานล่วงเวลา โดยได้รับค่าจ้างและสวัสดิการที่ต่ำ ทำให้ผู้ประกอบการสามารถลดต้นทุนการผลิตโดยรวม อย่างไรก็ตาม เนื่องจากแรงงานอพยพกลุ่มนี้เข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายทำให้มีบ่อยครั้งที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนของแรงงานอพยพ

เนื่องจากแรงงานอพยพเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการผลิตอุตสาหกรรมสิ่งทอ ดังนั้นข้อจำกัดและปัญหาของอุตสาหกรรมสิ่งทอชายแดนจึงมีความเชื่อมโยงกับนโยบายการผ่อนผันการจ้างแรงงานอพยพเข้าเมืองผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตามนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่ไม่มีความแน่นอน การจัดระเบียบและควบคุมแรงงานอพยพ ตลอดจนการขาดแคลนแรงงานไทยในแม่สอด รวมทั้งความผันผวนของอุตสาหกรรมสิ่งทอและผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปในตลาดโลก ทำให้ผู้ประกอบการไม่สนใจที่จะลงทุน โดยการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้แทนแรงงาน เพราะฉะนั้นผู้ประกอบการจึงยังมีความจำเป็นในการใช้แรงงานอพยพสัญชาติพม่าในภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอและผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป

Thesis Title	Industrial Immigrant Labours in Thai-Burmese Border Area: A Case Study of Burmese Labours in Amphoe Mae Sot, Changwat Tak	
Author	Mr. Passakorn Kosaiyakanont	
Degree	Master of Science (Geography)	
Thesis Advisory Committee	Lecturer Dr. Liwa Pardthaisong-Chaipanich	Chairperson
	Lecturer Dr. Suthinee Dontree	Member
	Lecturer Dr. Santita Ganjanapan	Member

Abstract

The study of "Industrial Immigrant Labours in Thai-Burmese Border Area: A Case Study of Burmese Labours in Amphoe Mae Sot, Changwat Tak" has three objectives: firstly, to study the development of textile industries in the border area of Mae Sot District, Tak Province; secondly, to identify the influential factors of the establishment of the textile industries in Mae Sot District, Tak Province; finally, to examine the characteristics of the immigrant labours in the border industries. This analysed from the secondary and primary data such as the interview with the 51 textile industries entrepreneurs, questionnaires, in-depth interviews with 100 Burmese immigrant labours as well as an interviews with government and non-government officials.

Result shows that the establishment of the textile industries was found in Mae Sot Municipality since 1995. Most of them were medium sized industries. However, between 1997 and 1999, there was an increasing numbers of textile industries relocating themselves in Mae Sot and also a rise in numbers of large scale industries. Most of which scattered along the main road that link to province and district centres. The reason for large scale industries to be relocated here was argued to be because of the needs of larger space and to be close to the labour sources.

The most important factors in determining the location of the border industries are the large number of labours and cheap labours, followed by the availability of the basic infrastructure that support the production of the border industrial sector that has been supported by the government. Another factor includes the conveniences of the communicational and transportational system requiring for shifting raw materials and products. This is because most of the raw materials and markets are situated further away from the border production sources.

Result on the immigrant labours working in the border textile industrial sector shows that pull factors that attract these labours to Thailand, besides the economic needs, are the problems of political instability in their country of origin. Most immigrant labours are aged between 21-30 years old and number of females is more than males. Female labours believed to work more efficiently, have more skills and detailed, and less likely to be unionization. These factors have affected the control of labours so that owners are more likely to hire female labours. Moreover, the characteristic of the textile industrial production which requires high productivity in a limited period of time needs immigrant labours who are patient and willing to work over time by gaining low wage and fringe benefits. This has led owners to reduce the cost of total production. However, as these labours migrated to the country illegally, it was often led to the human rights violations on labour immigrants.

As these illegal immigrants have always been perceived as an important factor for the textile industries, the limitations and problems of the textile industries in the border area have a close linkages with the government policy in allowing the employment of the illegal immigrants. The uncertainty of the export industrial promotion policies, the reorganisation of the illegal immigrant status and the shortage of Thai labour in Mae Sot as well as the fluctuations of the textile industries in the world market have led the industrial owners to ignore to invest in the new technology in order to replace labours. Therefore, there is still a need to continue using Burmese immigrant labours in the textile industries.